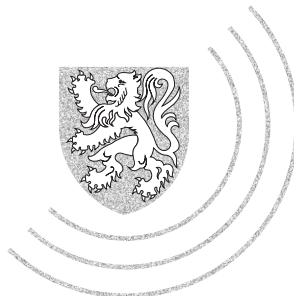

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

8 oktober 2001

GEDACHTEWISSELING

**over het evaluatieverslag van de milieubeleidsovereenkomst betreffende de selectieve inzameling
van oude en vervallen geneesmiddelen – inzamelresultaten 2000**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening
uitgebracht door de heer Jacques Devolder**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Jacques Timmermans.

Vaste leden :

de heren Gerald Kindermans, Jan Laurys, Erik Matthijs, Jef Van Looy ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Dominique Guns, de heren Patrick Lachaert, Paul Wille ;

de heer Jean Geraerts, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Frans Wymeersch ;

de heren Jacky Maes, Jacques Timmermans ;

mevrouw Isabel Vertriest ;

de heer Jos Bex.

Plaatsvervangers :

de heer Jos De Meyer, mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, N..., de heer Mark Van der Poorten ;

de heren Louis Bril, Marc Cordeel, mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht, de heer Gilbert Van Baelen ;

mevrouw Niki De Gryze, de heren Julien Librecht, Jan Penris ;

de heren Bruno Tobback, Jan Van Duppen ;

de heer Johan Malcorps ;

de heer Herman Lauwers.

INHOUD

	Blz.
I. Inleidende uiteenzetting	4
II. Bespreking	5
Bijlage	9

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Leefmilieu, Natuurbehoud en Ruimtelijke Ordening besprak op 27 september 2001 het evaluatieverslag van de milieubeleids-overeenkomst betreffende de selectieve inzameling van oude en vervallen geneesmiddelen – inzamel-resultaten 2000.

Het evaluatieverslag werd door mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, meegedeeld in uitvoering van artikel 12 van het decreet van 15 juni 1994 betreffende de milieubeleidsovereenkomsten, dat bepaalt dat de partijen jaarlijks bij het Vlaams Parlement verslag uitbrengen over de uitvoering van de overeenkomst.

I. Inleidende uiteenzetting

De heer Jacques Timmermans, voorzitter, wijst erop dat de milieubeleidsovereenkomst betreffende de selectieve inzameling van oude en vervallen geneesmiddelen, die op 17 april 1998 tussen de Vlaamse overheid en de farmaceutische sector werd afgesloten, sinds 4 mei 2001 vervallen is. In afwachting van het sluiten van een nieuwe milieubeleidsovereenkomst werd evenwel tussen de Openbare Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) en de farmaceutische sector een voorlopige overeenkomst gesloten die tot doel heeft de selectieve inzameling van oude en vervallen geneesmiddelen te bestendigen.

De heer Nico Vanaken van de dienst Organische Afvalstoffen van de OVAM geeft een toelichting bij de selectieve inzameling van oude en vervallen geneesmiddelen tijdens het jaar 2000.

De selectieve inzameling is uit een lokaal project van een apothekersvereniging in Antwerpen ontstaan. OVAM heeft het nut van deze inzameling ingezien en het project in 1985 voor heel Vlaanderen veralgemeend. In de periode 1985-1994 werd de inzameling door OVAM gefinancierd. In 1994 besliste toenmalig minister van Leefmilieu, de heer Norbert De Batselier, dat de overheid de kosten voor de verwijdering van oude en vervallen geneesmiddelen niet langer moet dragen. OVAM heeft dan overleg opgestart met de farmaceutische sector om de inzameling en de verwerking op kosten van die sector te laten gebeuren. Sinds 1994 resulteerde dit in jaarlijkse overeenkomsten tussen de sector en de Vlaamse overheid. Op 17 april 1998 werd de eerste milieubeleidsovereenkomst tussen het Vlaams Gewest en de farmaceutische sector afgesloten.

Het doel van de inzameling is de oude en vervallen geneesmiddelen van particulieren via een selectief circuit inzamelen en op een milieuhygiënisch verantwoorde manier, met name door verbranding, vernietigen. Zo tracht men te voorkomen dat oude en vervallen geneesmiddelen in het leefmilieu terecht komen. De particulieren worden hierdoor ook meer bewust van hun geneesmiddelengebruik. Bovendien kunnen ze bij de inzameling aan de apotheker raad vragen, bijvoorbeeld of bepaalde geneesmiddelen nog mogen worden gebruikt.

De deelnemers aan de milieubeleidsovereenkomst zijn de Algemene Pharmaceutische Bond (APB), die de meeste apothekers vertegenwoordigt, en de OPHACO, de vereniging van coöperatieve apotheken van België, waarbij ook een aantal groothandelaars-verdelers zijn aangesloten. Deze zijn ook vertegenwoordigd in de NVGV, de Nationale Vereniging van Groothandelaars-Verdelers in Farmaceutische Specialiteiten. De producenten en importeurs van geneesmiddelen worden vertegenwoordigd door de Algemene Vereniging van de Geneesmiddelenindustrie (AVGI). De deelnemers zijn vertegenwoordigd in een begeleidingscommissie die de uitvoering van de milieubeleidsovereenkomst opvolgt.

De taken van de begeleidingscommissie zijn onder meer het bespreken en oplossen van praktische problemen bij de selectieve inzameling, en het voeren van sensibilisatiecampagnes om het inzamelcircuit bekend te maken bij de burgers. Voorts treedt de commissie ook op als klachtenmeldpunt.

Het is de bedoeling dat de burger oude en vervallen geneesmiddelen, ontdaan van hun recycleerbare verpakking, bij de apotheker binnenbrengt. De apotheker bergt deze geneesmiddelen in speciale kartonnen dozen op. Dagelijks nemen groothandelaars die medicijnen komen leveren bij de apothekers deze dozen mee om ze af te leveren op een van de 24 inzamelpunten in Vlaanderen. Hier worden de oude geneesmiddelen opgehaald door een erkend ophaler van afvalstoffen. Vervolgens worden ze naar de verbrandingsinstallatie van de intercommunale Regionale Milieuzorg te Houthalen-Helchteren of van de intercommunale IVMO te Menen gebracht.

In 2000 werd in Vlaanderen 315 ton geneesmiddelen ingezameld (grafiek als bijlage bij dit verslag). Dat is een terugval tot het niveau van 1998. In 1999 was er een stijging van 6 tot 7 procent, van 314 tot 333 ton. Deze stijging was te danken aan een intensieve sensibilisatiecampagne in het najaar van 1998. In 2000 is het effect van de sensibilisatiecam-

pagne weggeëbd. Waarschijnlijk hebben de meeste mensen door de campagne hun thuisapotheek grondig nagekeken.

De kosten van de selectieve inzameling worden integraal door de farmaceutische sector gedragen. De dozen, die ongeveer 80 frank het stuk kosten, worden door de apotheken betaald. De groothandelaars-verdelers financieren het vervoer van de apotheek tot de verbrandingsinstallatie. De geneesmiddelenindustrie, met name de invoerders en producenten, betalen de werking van de verbrandingsinstallaties. In 2000 bedroeg de totale kostprijs van de inzameling en verwerking 133.000 euro, of ongeveer 5,4 miljoen frank, waarvan meer dan de helft verbrandingskosten waren.

De bestaande milieubeleidsovereenkomst is op 4 mei 2001 afgelopen. In 2000 werden al onderhandelingen tussen de sector en de overheid gestart om de nieuwe milieubeleidsovereenkomst op de oude te laten aansluiten. De onderhandelingen hebben evenwel vertraging opgelopen door op til zijnde wijzigingen in de afvalstoffenwetgeving, met name door het intergwestelijk overleg. In Wallonië bestaat reeds een dergelijke selectieve ophaling, en het Brussels Gewest wil er ook mee beginnen.

In het intergwestelijk overleg werd vastgesteld dat de twee andere gewesten nog geen instrument hebben zoals een milieubeleidsovereenkomst om de selectieve inzameling door de sector zelf te laten organiseren. Er werd dan afgesproken om een aanvaardingsplicht in het leven te roepen voor oude en vervallen geneesmiddelen. In Vlaanderen is de farmaceutische sector principieel tegen een aanvaardingsplicht. In 1994 heeft de geneesmiddelenindustrie immers vrijwillig de financiële verantwoordelijkheid voor de inzameling en verwerking van oude en vervallen geneesmiddelen aanvaard, dit omdat de toenmalig bevoegde minister met een aanvaardingsplicht dreigde. Desondanks wordt nu voorgesteld om een aanvaardingsplicht in de wetgeving in te schrijven.

OVAM heeft een voorlopige overeenkomst met de sector afgesloten om de selectieve inzameling te behouden in afwachting van een nieuwe milieubeleidsovereenkomst. Na verder overleg bleek de sector bereid nieuwe onderhandelingen over een milieubeleidsovereenkomst te voeren. Deze onderhandelingen starten binnen zeer korte termijn.

II. Bespreking

- *Toepassingsgebied van de milieubeleidsovereenkomst : inzameling van radioactieve geneesmiddelen uit de ziekenhuissector, homeopathische geneesmiddelen en cosmetica*

De heer Jacques Devolder informeert naar de inzameling en verwerking van radioactieve geneesmiddelen uit de ziekenhuissector.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat er een aparte regeling bestaat voor de inzameling en verwerking van geneesmiddelen van ziekenhuizen. De ziekenhuizen vallen niet onder het toepassingsgebied van de milieubeleidsovereenkomst die met de farmaceutische sector werd afgesloten. De spreker gaat ervan uit dat de ziekenhuizen de nodige voorzorgen nemen. De geneesmiddelen worden bewaard tot de radioactiviteit gedaald is. Daarbij vindt een controle plaats door een erkend controleorgaan. Daarna krijgen ze pas het statuut van risicohoudend medisch afval.

De heer Jacques Devolder merkt op dat er zeer weinig homeopathische geneesmiddelen worden ingezameld. Blijkbaar volgen de gebruikers van deze geneesmiddelen zeer trouw hun therapie. Volgens de spreker is het bijgevolg niet nodig dat met deze sector een milieubeleidsovereenkomst wordt afgesloten.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat de apothekers wellicht probleemloos homeopathische geneesmiddelen aanvaarden voor inzameling, indien deze zouden worden aangeboden.

De heer Johan Malcorps vraagt of er bij de onderhandeling over een nieuwe milieubeleidsovereenkomst zal worden gedacht aan een uitbreiding van de inzameling naar andere producten die door apothekers worden verkocht, bv. cosmetica. In het verleden stonden de apothekers hier vrij weigerachtig tegenover, aldus de spreker.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat de milieubeleidsovereenkomst enkel de inzameling van farmaceutische producten beoogt, en niet van andere producten zoals cosmetica. De selectieve inzameling van oude geneesmiddelen werd in het leven geroepen om het gevaar dat door deze geneesmiddelen kan worden veroorzaakt, in te dijken. De risico's van cosmetica en homeopathische geneesmiddelen mogen niet worden overschat. Het gaat evenwel om een politieke beslissing of men de na-

druk wil leggen op het vermijden van het gevaar van deze producten of op de financiële verantwoordelijkheid van de industrie voor het afval. In het kader van de opmaak van een nieuwe milieubeleidsvereenkomst werd hierover nog niet van gedachten gewisseld.

– *Cijfers in verband met de selectieve inzameling van oude en vervallen geneesmiddelen*

De heer Johan Malcorps vraagt of men wel kan controleren hoeveel oude geneesmiddelen effectief worden ingezameld en verbrand. De spreker wijst erop dat de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Vlaamse Milieu- en Natuurraad (MiNa-raad) bij de totstandkoming van de milieubeleidsvereenkomst reeds stelden dat er geen kwantitatieve resultaatsverbintenis bestaat. Het is niet bekend hoeveel oude geneesmiddelen zich in de huisapotheken van de burgers bevinden en hoeveel percent daarvan bij de apothekers wordt ingezameld dan wel in huisvuilzakken terecht komt. De spreker vermoedt dat er een verband bestaat tussen enerzijds de overconsumptie van geneesmiddelen, en anderzijds het feit dat er heel wat geneesmiddelen te veel worden gekocht en niet worden gebruikt.

De heer Malcorps vraagt of er al een enquête is uitgevoerd bij de burgers over hoeveel geneesmiddelen ze binnenbrengen en over hoeveel burgers effectief meewerken. Het lid stelt vast dat het aantal ingezamelde geneesmiddelen tegenover 1999 met 5,4 procent is gedaald. Hij vraagt zich af of er geen nieuwe sensibilisatiecampagne nodig is. De spreker beseft wel dat het moeilijk is om een cijfer te plakken op het na te streven resultaat, aangezien niet exact geweten is hoeveel oude geneesmiddelen er in omloop zijn.

Ook de heer Jos Bex vraagt of er geen data zijn over de hoeveelheid niet-gebruikte medicijnen die niet worden ingezameld. In het kader van een eventuele aanvaardingsplicht zouden dit interessante gegevens zijn.

De heer Nico Vanaken van de OVAM antwoordt dat de huidige milieubeleidsvereenkomst niet onmiddellijk tot doel heeft een bepaald recyclagepercentage te halen. Natuurlijk streeft men ernaar 100 procent van de oude en vervallen geneesmiddelen in te zamelen. De spreker geeft toe dat het inderdaad zeer moeilijk is om een cijfer te plakken op de hoeveelheid oude en vervallen geneesmiddelen die niet wordt ingezameld.

De heer Jos Bex en de heer Jacques Devolder vermoeden dat de daling van het gewicht aan ingezamelde geneesmiddelen wordt beïnvloed door het feit dat tegenwoordig geen recycleerbare verpakkingen meer worden ingezameld. De heer Bex vraagt wat er met niet-recycleerbare verpakkingen gebeurt.

De heer Jos Bex vraagt zich verder af of het gebruik van kleinere verpakkingen geen oplossing kan zijn om de hoeveelheid niet gebruikte geneesmiddelen te verminderen. De heer Jacques Devolder vindt dit een terechte vraag, maar wijst erop dat deze problematiek in het verleden reeds meermaals in het parlement aan bod kwam. Hij heeft in het verleden de federale ministers erop gewezen dat men fors zou kunnen besparen door geneesmiddelen waarvan het patent is vervallen en waarvoor de grondstof beschikbaar is, te vervangen door magistrale bereidingen. Tegelijk zou zo het afvalprobleem worden aangepakt, aangezien magistrale bereidingen in kleinere doses kunnen worden geleverd. Uiteraard is dit een federale materie. Op federaal vlak bevinden zich volgens de spreker nog een groot aantal andere mogelijkheden om de problematiek aan te pakken.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat er in 2000 inderdaad minder geneesmiddelen werden ingezameld, maar dat bij de controle van de dozen niettemin blijkt dat er toch nog heel wat verpakkingen mee worden ingezameld. In de sensibiliseringscampagnes moet er duidelijk op gewezen worden dat de verpakkingen eerst moeten worden verwijderd.

De heer Vanaken vervolgt dat de vraag naar grote of kleine verpakkingen in het kader van de preventie van verpakkingsafval kan worden onderzocht. Daarbij moet rekening gehouden worden met de federale regeling inzake informatie op verpakkingen en bijsluiters.

De heer Jacques Devolder vermoedt voorts dat de hoeveelheid ingezamelde geneesmiddelen ook is gestagneerd omdat er steeds meer lokale initiatieven zijn van apothekersverenigingen, dokters en andere organisaties die nog niet vervallen geneesmiddelen inzamelen voor ontwikkelingsprojecten. Mevrouw Marleen Van den Eynde sluit zich bij voorgaande spreker aan. Ze vindt het zeer positief dat nog niet vervallen geneesmiddelen voor ontwikkelingsdoeleinden worden ingezameld.

De heer Jos Bex merkt op dat de hoeveelheid geneesmiddelen die op de markt worden gebracht en het consumptiegedrag van de patiënten wellicht gekend is. Kan op die manier geen duidelijk beeld

worden bekomen van het effect van de inzamelacties ? Het lid vraagt of de verhouding tussen het ingezamelde deel en wat niet wordt geconsumeerd, gekend is.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat volgens de geneesmiddelenindustrie naar schatting 3 tot 4 procent van de op de markt gebrachte geneesmiddelen wordt ingezameld. Hij is niet op de hoogte van eventuele gegevens over de verhouding tussen het ingezamelde deel en wat niet wordt geconsumeerd. De spreker stelt wel te weten dat het geneesmiddelenverbruik in 2000 gedaald is in vergelijking met de voorgaande jaren.

De heer Jacques Devolder noemt deze daling een positieve evolutie. De bevolking wordt zich meer en meer bewust van haar consumptiepatroon. Onder meer de introductie van generische geneesmiddelen werkt dit in de hand.

Mevrouw Vera Dua, Vlaams minister van Leefmilieu en Landbouw, antwoordt dat het zeer moeilijk is om de resultaten die op basis van de milieubeleidsovereenkomst worden gehaald, te kwantificeren. Met OVAM zal evenwel worden nagegaan of op basis van federale cijfers een aanwijzing kan worden bekomen over welk aandeel van niet gebruikte geneesmiddelen in het ophaalsysteem terecht komt. De minister vermoedt net zoals de heer Jacques Devolder dat men wellicht de bovengrens heeft bereikt. Het zou positief zijn als de hoeveelheid medicijnen die wordt ingezameld enkel verband houdt met het consumptiegedrag, aangezien het consumptiegedrag aan het dalen is. Anderzijds wil de minister wel bekijken of er eventueel een nieuwe sensibilisatiecampagne kan worden gestart. De overheid moet er immers zeker van zijn dat de hoeveelheid ingezamelde medicijnen niet is gestagneerd omdat de mensen zich minder bewust zijn van de problematiek.

Volgens de heer Jacques Devolder kan men nieuwe sensibilisatiecampagnes overwegen, maar hij vermoedt dat de burgers zich reeds zeer goed bewust zijn van het feit dat ze oude en vervallen geneesmiddelen bij de apotheker voor inzameling kunnen binnenbrengen.

– *Controle op de selectieve inzameling en de verbranding*

De heer Johan Malcorps stelt dat de enige controle-mogelijkheid van OVAM de huisvuilzakken-analyse is. De spreker vraagt of de resultaten van die analyse gekend zijn. Voorts vraagt de spreker

of er nog steeds geneesmiddelen in het KGA (klein gevaarlijk afval) of op containerparken worden gevonden.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat de controle op de inhoud van de restafvalzak niet evident is. De controles van OVAM tonen aan dat het KGA slechts een klein percentage vormt van het restafval. Geneesmiddelen maken op hun beurt slechts een fractie uit van dit KGA. Sommige containerparken verzamelen inderdaad nog oude geneesmiddelen, maar het gaat niet om een veralgemeende praktijk. De gemeenten verwijzen meestal door naar de apothekers. Onderzoek in 2000 toonde aan dat de containerparken toen twintig ton geneesmiddelen inzamelden, maar dat ook cosmetica hier deel van uitmaakt. Het is zeer moeilijk om te achterhalen of oude geneesmiddelen dan wel cosmetica wordt ingeleverd, maar in de toekomst zal daar in enquêtes expliciet naar worden gevraagd.

De heer Johan Malcorps stelt verbaasd te zijn over het feit dat oude geneesmiddelen worden verbrand in huishoudelijke verbrandingsovens en vraagt zich af of daarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen gevaarlijke en minder gevaarlijke producten.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat de geneesmiddelen voor de verbranding in afvalovens als huishoudelijk afval worden beschouwd. Op het vlak van technische normen rijzen er geen problemen bij de verbranding, ook niet voor de emissies.

– *Klachten*

De heer Johan Malcorps wil weten of er veel klachten binnenkomen bij het klachtenmeldpunt. Na advies van de SERV en de MiNa-raad werd immers beslist dat de begeleidingscommissie effectief als klachtenmeldpunt moest fungeren.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat de klachten die het klachtenmeldpunt bereikten, enkel betrekking hadden op het feit dat sommige apothekers bepaalde fracties, zoals geneesmiddelen in glazen flesjes, niet wilden aanvaarden. Dit berustte evenwel op een misverstand : glazen flesjes met bijvoorbeeld hoestsiropen kunnen wel degelijk mee ingezameld worden. In de sensibiliseringscampagne wordt daar duidelijk op gewezen. In het algemeen kwamen er zeer weinig klachten binnen bij het meldpunt. Wellicht zijn er ook bij de intercommunales klachten binnengelopen, maar daarop stelt de spreker geen zicht te hebben.

– *Een nieuwe milieubeleidsovereenkomst en het opleggen van een aanvaardingsplicht*

Mevrouw Marleen Van den Eynde vraagt welke hindernissen er zijn om de huidige milieubeleids-overeenkomst gewoon voort te zetten.

De heer Johan Malcorps spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop oude en vervallen geneesmiddelen worden ingezameld en verwerkt. Het is een voorbeeldig systeem, waarbij alle kosten door de sector zelf worden gedragen. Niettemin vraagt de spreker zich af waarom de sector zo weigerachtig staat tegenover de invoering van een aanvaardingsplicht in Vlarea. Een aanvaardingsplicht moet niet als een blijk van wantrouwen ten aanzien van de sector worden beschouwd. Als de sector aan de voorwaarden voldoet, is er geen reden om geen aanvaardingsplicht voor de sector in te schrijven. Indien men consequent wil zijn met de bestaande regelingen voor andere sectoren, dan moet men een aanvaardingsplicht inschrijven. Mochten er dan ooit klachten zijn, dan kan men daar formeel op reageren.

De heer Jacques Devolder is het niet eens met de heer Johan Malcorps. Het inschrijven van een aanvaardingsplicht zou getuigen van een negatieve instelling tegenover een sector die aangetoond heeft dat hij ten volle wil meewerken. Het is duidelijk dat het systeem op basis van de milieubeleids-overeenkomst zeer goed werkt. De sector heeft niets tegen een aanvaardingsplicht, maar heeft perfect bewezen dat de inzameling op basis van een vrijwillig engagement zeer goed werkt. De spreker benadrukt dat er zeer weinig klachten zijn over apothekers die weigeren mee te werken.

De heer Johan Malcorps vraagt of alle 2716 apotheken bij de milieubeleidsovereenkomst zijn betrokken.

De heer Nico Vanaken antwoordt dat alle apotheken in Vlaanderen meewerken aan de uitvoering van de milieubeleidsovereenkomst. Mochten er apotheken zijn die niet willen meewerken, dan kan de begeleidingscommissie als klachtenmeldpunt fungeren. Een apotheker kan gedwongen worden om mee te werken aan de uitvoering van de milieubeleidsovereenkomst. Als er een aanvaardingsplicht wordt ingevoerd, zal men wel sterker staan in geval van problemen met bepaalde apothekers.

De heer Jos Bex is ervan overtuigd dat de invoering van een aanvaardingsplicht een doorslaggevende rol kan spelen om het voorschrijfgedrag te wijzigen. De heer Nico Vanaken merkt op dat dit

een aantal maatregelen op federaal niveau veronderstelt.

De minister stelt dat het de bedoeling is om de aanvaardingsplicht te formaliseren. Hoe dat concreet moet gebeuren, is echter nog niet duidelijk. Het is alleszins niet de bedoeling om de sector, die goed meewerkt, in een kwaad daglicht te plaatsen. De lat moet echter voor alle sectoren even hoog worden gelegd. Om deze reden zou men ook voor de inzameling van oude en vervallen geneesmiddelen een aanvaardingsplicht in de wetgeving willen inschrijven.

– *Besluit*

De voorzitter beoordeelt het positief dat, gelet op de onderhandelingen over een nieuwe milieubeleidsovereenkomst, de commissieleden de kans kregen de uitvoering van de milieubeleids-overeenkomst in 2000 te bespreken. Hij vraagt dat bij de gesprekken over een nieuwe overeenkomst rekening wordt gehouden met de opmerkingen van de commissie.

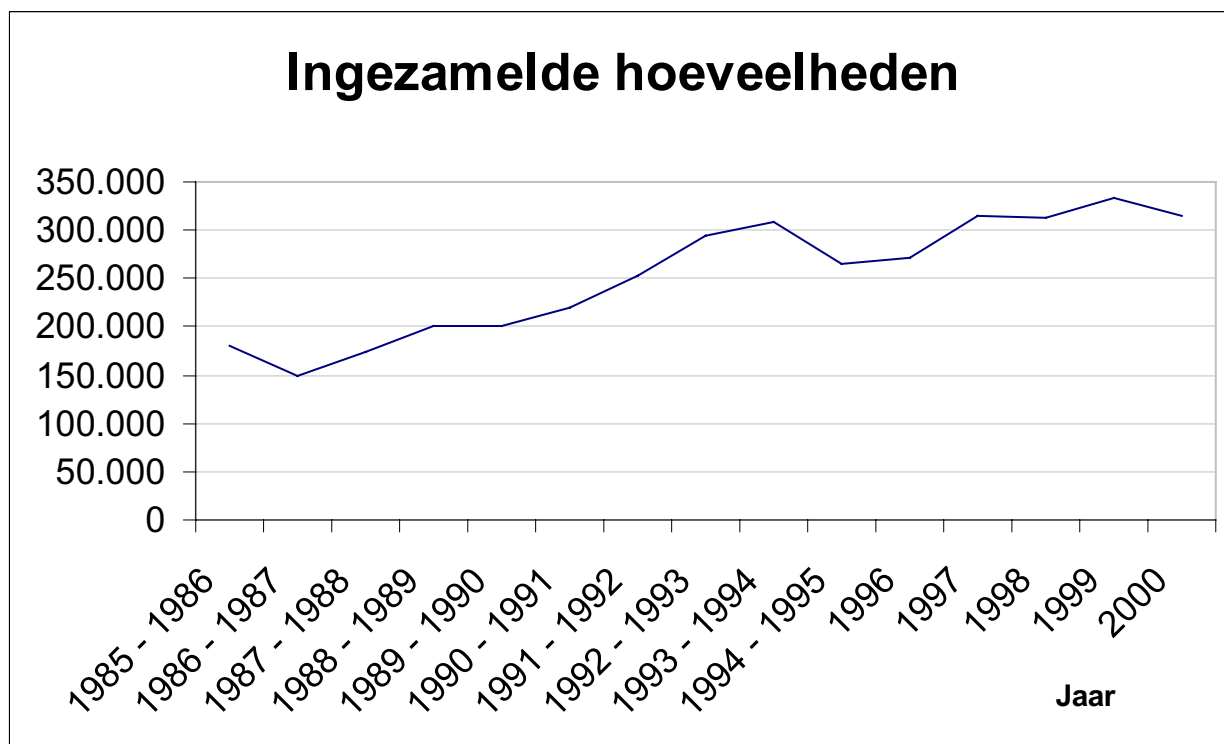
De verslaggever,

De voorzitter,

Jacques DEVOLDER

Jacques TIMMERMANS

BIJLAGE

Bron : OVAM.